

בית הדין הארצי לעבודה

עע 57/99

יצחק לוי ואח'י

המערערים

1. ד"ר יונתן נמירובסקי
2. ד"ר משה אונגרש
3. ד"ר דני שמש

המשיבים

ארגון סגל המחקר במערכת הבטחון

משיבים פורמליים

ובמשרד ראש הממשלה ואח'י

לפני: סגן הנשיא י' אליאסוף, השופט ע' רבינוביץ, השופט י' פליטמן,
נציג עובדים מ' גני, נציג מעבידים ש' פרנקל

בשם המערערים - עו"ד דפנה שמואלביץ

בשם המשיבים - עו"ד אילן גורביץ

בשם המשיבים הפורמליים - עו"ד אשר סלע

פסק - דין

סגן הנשיא י' אליאסוף

1. לפנינו ערעור ברשות (ברע 83/99) על החלטת בית הדין האזורי בחיפה מיום 8.2.1999, כפי שתוקנה בהחלטות בית הדין האזורי מיום 17.2.1999 ומיום 19.2.1999 (עב 5656-8/98); השופט הראשי מיבלום ונציגי הציבור צימט ו- יבין).

2. בהליך אחר (בשא 58/99) ביקשו המערערים לעכב את ביצועה של ההחלטה הנ"ל.

בהחלטתנו מיום 22.2.1999 הורינו על עיכוב הביצוע של החלטת בית הדין האזורי, עד למתן פסק הדין בערעור בהליך שלפנינו.

3. הצדדים בהליך הערעור שלפנינו הם צדדים בהליכים המתבררים בבית הדין האזורי, כדלקמן:

(א) המשיבים לפנינו הם התובעים בבית הדין האזורי;

(ב) המשיבים הפורמליים לפנינו הם הנתבעים בבית הדין האזורי;

(ג) המערערים לפנינו הם נתבעים נוספים שצורפו להליכים בבית הדין האזורי.

הרקע וההליכים בבית הדין האזורי

4. בבית הדין האזורי מתנהלים הליכים בין המשיבים, שהם עובדי מחקר ברפא"ל, לבין המשיבים הפורמליים. ההליכים מתייחסים לבחירות בארגון סגל המחקר במערכת הבטחון ובמשרד ראש הממשלה, וכן לפעילות של הארגון ושל המשיבים הפורמליים האחרים.

הליכים אלה נדונו בערעור קודם לפנינו (עע 701020/98), בו ניתן פסק דין ביום 5.1.1999.

5. בהליכים הנ"ל התנהל הליך של סעד זמני, בו דחה בית הדין האזורי את מועד קיום הבחירות בארגון סגל המחקר, שעמדו להתקיים ביום 26.1.1999. בהליך הסעד הזמני חייב בית הדין האזורי את המשיבים בהפקדת ערבות לטובת המשיבים הפורמליים בסך 50,000 ש"ח, לפי נוסח שאושר על ידי בית הדין האזורי וזאת "כערבון לנזקים ולהוצאות, אם ימצא בסופו של דבר כי עיכוב הבחירות לא היה מוצדק".

6. לאחר מכן, ביקשו המערערים - שאף הם עובדי מחקר ברפא"ל, ואחד מהם הוא עובד-לשעבר ברפא"ל, וכיום גימלאי - לצרף אותם כנתבעים נוספים בהליכים בבית הדין האזורי, בנוסף לנתבעים המקוריים, שהם המשיבים הפורמליים בהליך שלפנינו.

נימוקי המערערים לבקשת צירופם לדיון, היו לאפשר להם להעלות טענותיהם, להביע התנגדות לתביעות המשיבים ולהתייחס לעניין דחיית הבחירות בארגון עובדי המחקר.

7. בדיון ביום 8.2.1999 הודיע ב"כ המשיבים כי הוא אינו מתנגד לצירוף המערערים כנתבעים נוספים, וזאת בתנאי "שאותן חרבות שבית הדין הניח על צוארנו בעניין הערבות הבנקאית וההתחייבות והסיכון בהוצאות, יחול גם על המצטרפים, משום שהיום הם רק מעכבים את הבחירות, בניגוד לרצוננו". ב"כ המשיבים הפורמליים הודיע על הסכמתו להצטרפות המערערים כנתבעים נוספים.

בהחלטה מאותו יום קיבל בית הדין האזורי את בקשת ההצטרפות של המערערים כנתבעים נוספים בהליכים שלפניו, וחייבם להגיש כתב הגנה עד ליום 16.2.1999. כמו כן, החליט בית הדין האזורי באותו יום, כדלקמן:

הואיל וההצטרפות להליך כרוכה בדחיית ההליכים ובאפשרות "ה. שביגנה יגרמו גם כן נזקים ו/או הוצאות לנתבעים המקוריים (הארגון ואח'), ימציאו המצטרפים לתיק מכתב ערבות אישית לנזקים - כל אחד עד לסך 18.000 ש"ח וזאת עד היום שנקבע להגשת כתב ההגנה.

השוני בין ההוראה הנ"ל הנוגעת לערבות לנזקים לעומת זו שהוחלט עליה בענין המבקשים המקוריים נובע מכך שהאחרונים הם אלה שיזמו את ההליך מתחילתו, ובגין פנייתם ניתן צו המניעה, שתוקפו יומשך עד החלטה אחרת של בית הדין."

בית הדין האזורי קבע המשך דיון לפניו ביום 19.2.1999. בהחלטה נוספת מיום 17.2.1999 דחה בית הדין האזורי את המועד להמצאת הערבות על ידי המערערים עד ליום 19.2.1999.

8. ביום 18.2.1999 הגישו המערערים בקשת רשות ערעור לגבי החלטת בית הדין האזורי המחייבת אותם בהפקדת ערבות, וזאת למרות שהם אינם תובעים בהליכים בבית הדין האזורי, אלא נתבעים.

באותו יום ניתנה החלטה המחייבת את המשיבים להגיש תשובה לבקשה. בנוסף, הוסבה תשומת לבו של בית הדין האזורי להגשת בקשת רשות הערעור.

9. בדיון בבית הדין האזורי ביום 19.2.1999 החליט בית הדין החלטות נוהליות לעניין ההליכים שלפניו, ובאשר לעניין הערבות בה חויבו המערערים, החליט בית הדין כדלקמן:

"1. באשר למכתב הערבות האישית שנדרש מן המבקשים המצטרפים - אנו מתקנים החלטתנו הקודמת, ומאפשרים הגשת מכתב מייצגיהם ובו התחייבות לתשלום הסכומים המתאימים, תוך 7 ימים מיום החלטת בית הדין, המחייבת את המבקשים המצטרפים לשלם סכומים אלה.

מכתב ערבות זה יוגש לבית הדין, עד ליום 22.2.99.

למען מנוע ספק - אנו עושים כן, בין השאר, נוכח הסכמתו של ב"כ המשיבים, כפי שהובאה לידיעת בית הדין."

10. ב"כ המערערים צירפה החלטה זו לבקשת רשות הערעור, וטענה, בין השאר, כי החלטה זו מנוגדת לכלל 10 של כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986, האוסר על עורך דין לערוב ערבות אישית בעניין הנמצא בטיפולו.

ביום 21.2.1999 ניתנה רשות הערעור, והדיון בערעור התקיים ביום 22.2.1999.

הטיעונים בערעור

11. הטענות העיקריות של ב"כ המערערים לפנינו, הן כדלקמן:
- (א) החיוב בהפקדת ערבות אפשרי, בדרך כלל, רק לגבי תובע העותר לסעד זמני, כדי להבטיח את נזקי הנתבע, או לשם הבטחת תשלום הוצאות לנתבע או למערער;
- (ב) חיוב המערערים, שהם נתבעים נוספים, בהפקדת ערבות לטובת הנתבעים המקוריים, אינו מושתת על מקור משפטי כלשהוא, ואין הוא גם מוצדק לגופו של עניין, ובמיוחד כאשר מדובר בהליך ארגוני שהוא הליך "מעין קיבוצי";
- (ג) המשיבים הפורמליים הסכימו לצירוף המערערים כנתבעים נוספים, ולא ביקשו מבית הדין האזורי לחייב את המערערים בהפקדת ערבות, מה גם שהמערערים לא היו צד בהליך הזמני שבו חויבו המשיבים בערבות. טעמיו של בית הדין האזורי לחיוב המערערים בהפקדת הערבות התבססו על כך שהמשיבים חויבו לפני כן בהפקדת ערבות, אך יש מקום להבחין בין המערערים לבין המשיבים;
- (ד) אין למשיבים מעמד בנושא הפקדת הערבות לטובת המשיבים הפורמליים;
- (ה) בעצם חיוב המערערים בהפקדת ערבות, וכן בגובה סכום הערבות, יש משום פגיעה בזכות הקניין של המערערים;
- (ו) לא הובאה תשתית ראייתית בדבר שיעור הנזק העלול להיגרם למשיבים הפורמליים בגין צירופם של המערערים כנתבעים נוספים.

12. הטענות העיקריות של ב"כ המשיבים לפנינו, הן כדלקמן:

- (א) אין לתת משקל לכך שהמשיבים הפורמליים לא ביקשו לחייב את המערערים בהפקדת ערבות. הסמכות להורות על הפקדת ערבות נתונה לבית הדין, אף ללא בקשה מפורשת של הצד הצפוי להינזק;

(ב) אין להתערב בקביעה העובדתית של בית הדין האזורי כי למשיבים הפורמליים עשוי להיגרם נזק גם מדחיית הבחירות בארגון עובדי המחקר וגם מהתמשכות ההליכים המשפטיים;

(ג) בבקשתם של המערערים היה כדי לסכל את סיומם המהיר של ההליכים בבית הדין האזורי ואת קיומן של הבחירות בארגון עובדי המחקר על אתר. מכאן סבירות החלטתו של בית הדין האזורי לחייב את המערערים בהפקדת הערבות;

(ד) בקשת ההצטרפות של המערערים לא הוגשה בתום לב, ונועדה להביא לדחיית הבחירות בארגון עובדי המחקר. המשיבים לא רצו לעכב את המשך הדיון בהליכים ולכן לא התנגדו לצירוף המערערים, בתנאי שאף הם יחויבו בהפקדת ערבות. אלמלא כן, היו המשיבים מתנגדים לבקשת ההצטרפות של המערערים.

13. הטענות העיקריות של ב"כ המשיבים הפורמליים לפנינו, הן כדלקמן:

(א) אין מקום להקשות על יחידים להצטרף כנתבעים בהליכים על מנת להביע את עמדתם ולהעלות טענותיהם, ללא קשר להסכמה או להתנגדות של המשיבים לבקשת ההצטרפות;

(ב) הערבות שאותה חויבו המשיבים להפקיד, נקבעה בהליך הזמני בו נדחו הבחירות בארגון סגל המחקר, בעוד שהמערערים הצטרפו להליכים כנתבעים לאחר שכבר הוחלט על דחיית מועד הבחירות;

(ג) המשיבים הפורמליים לא ביקשו את הטלת הערבות על המערערים, והם מסכימים לעתירת המערערים בערעורם.

האם היה מקום לחייב את המערערים בהפקדת ערבות?

14. על-פי תקנה 18(א) לתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין), התשנ"ב-1991,

רשאי בית דין אזורי לצוות על צירופו של אדם כנתבע נוסף, וזאת "כדי

לאפשר לבית הדין לפסוק ולהכריע ביעילות ובשלמות בכל השאלות הכרוכות בתובענה". הפעלת סמכותו זו של בית הדין יכולה להיעשות "לבקשת בעלי דין או בלא בקשה כזאת ובתנאים שייראו לו" (לפרשנותה של תקנה זו ר' דב"ע תשן 4-61 המוסד לביטוח לאומי - קופת חולים מכבי, פד"ע כב 3, 11; דב"ע תשן 3-108/ וילי ליכט ואח' - בתיה וורמן ואח', פד"ע כב 201, 206).

כאמור לעיל, מוסמך בית הדין האזורי להורות על צירוף נתבע להליך, תוך קביעת תנאים שייראו לו. השאלה היא, אפוא, האם במסגרת הוראות תקנה 18(א) הנ"ל או במסגרת סעיף 33 לחוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט 1969-, היה מוסמך בית הדין האזורי לחייב את המערערים בהפקדת ערבות לטובת המשיבים הפורמליים, לתשלום הוצאות או לכיסוי נזקים, ואם כן - האם היה מקום לכך.

15. בתקנה 519(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד 1984- נקבע כי "בית המשפט או הרשם רשאי, אם נראה לו הדבר, לצוות על התובע ליתן ערבות לתשלום כל הוצאותיו של הנתבע".

תקנה זו לא הוחלה בתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין), התשנ"ב 1991- ונושא התקנה לא נכלל בתקנות האמורות. עם זאת, בית הדין לעבודה אימץ את הוראות תקנה זו והחילן על תובעים בהליכים שלפניו, בהתחשב בנסיבות העניין, וזאת מכוח סמכותו על-פי סעיף 33 לחוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט 1969- (ר' דב"ע נה 94-3; נה 127-3/ חסן עבד אלרחמן ואח' - רבינטקס בע"מ, פד"ע כח 221, 224 - 225; דב"ע נה 218-3/ עלי איוב אל הדיה - שרפן דוד בע"מ, פד"ע כט 391, 394; דב"ע נו 142-3/ יוסף חסון - קאסם סאמרי ואח' (לא פורסם); דב"ע נו 201-3/ עבדאללה סלים - משהב חברה לשיכון בנין ופיתוח בע"מ (לא פורסם); בג"ץ 2134/97 עבדאללה סלים נ' בית הדין הארצי לעבודה ו-משהב חברה לשיכון בנין ופיתוח בע"מ (לא פורסם)).

16. תקנה 519 הנ"ל והפסיקה אשר החילה את הוראותיה בבית הדין לעבודה,

דנות במתן ערבות לתשלום הוצאות בלבד מטעם התובע, וזאת לטובת הנתבע. אין התקנה והפסיקה הנ"ל דנות בערבות לתשלום נזקים או בהטלת ערבות על הנתבע לטובת התובע או לטובת נתבע אחר. מטרתה המרכזית של תקנה 519 הנ"ל היא:

"למנוע תביעות סרק ולהבטיח תשלום הוצאותיו של הנתבע, במיוחד כאשר נראה לבית המשפט שהסיכויים להצליח בתביעה, קלושים. עם זאת, אין להכביד יתר על המידה על מגישי התובענות ולהגביל את הגישה לבית המשפט לבעלי אמצעים. על כן, על בית המשפט לנהוג בנושא זה במתינות ולהפעיל בסבירות את שיקול דעתו בדבר אופן הבטחת הוצאות המשפט" (אורי גורן: סוגיות בסדר דין אזרחי (מהדורה חמישית) עמ' 538; ר' גם זוסמן: סדרי הדין האזרחי (מהדורה שביעית) עמ' 899 - 901).

17. כמפורט בפיסקה 5 לעיל, חייב בית הדין האזרחי את המשיבים בהפקדת ערבות "לנזקים ולהוצאות", בעוד שלגבי המערערים, אשר רק עניינם שלהם נדון לפנינו, החיוב הוא "לנזקים" בלבד (ר' פסקה 7 לעיל). מכאן, שאין מדובר באימוץ הוראות תקנה 519 לתקנות סדר הדין האזרחי, שעניינן הוצאות בלבד, וכן על ידי התובע בלבד, אלא הפעלת סמכותו של בית הדין האזרחי לפי תקנה 18(א) לתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין), התשנ"ב 1991- ("בתנאים שייראו לוי") או לפי סעיף 33 לחוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט 1969-.

18. אולם, בנסיבות העניין שלפנינו, נראה לנו כי אין אנו חייבים להכריע בשאלות הסמכות של בית הדין האזרחי לחייב בהפקדת ערבות לפי אחד משני מקורות שפורטו בפיסקה 17 לעיל. זאת מן הטעם שהמשיבים הפורמליים לא ביקשו לחייב את המערערים בהפקדת ערבות ולא עמדו על כך בהליך הערעור שלפנינו.

החיוב בהפקדת הערבות לגבי הוצאות, וככל הניתן - אף לגבי נזקים, נועד לסייע בידי בעל הדין שלטובתו מופקדת הערבות. משאין בעל הדין האמור מבקש את הערבות או שהוא אינו מעוניין בה, אין מקום להפקדת ערבות לטובתו. לפיכך, ללא קשר לשאלה האם יש למשיבים מעמד בנושא הפקדת הערבות לטובת המשיבים הפורמליים או לאו, וללא קשר לשאלה האם

סיכום

19. לאור כל האמור לעיל, אנו מחליטים לקבל את הערעור כמפורט בפסיקה 18 לעיל.

20. אין צו להוצאות.

21. פסק הדין יישלח לצדדים בדואר.

ניתן היום, 22.3.1999.

----- שופט	----- שופט	----- סגן הנשיא
----- נציג מעבידים	----- נציג עובדים	

מזל (י א')

נוסח זה כפוף לשינויי עריכה וניסוח